

УДК 712.2:502.131.1:640.41

DOI <https://doi.org/10.32782/2226-0099.2026.147.1.43>

ОЗЕЛЕНЕННЯ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННИХ КОМПЛЕКСІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Бойко Т. О. – к.б.н.,

доцент кафедри лісового та садово-паркового господарства,

Херсонський державний аграрно-економічний університет

orcid.org/0000-0003-3864-2036

В статті розглянуто озеленення готельно-ресторанних комплексів як ефективний інструмент реалізації принципів сталого та складову екологічно орієнтованого розвитку індустрії гостинності. Проаналізовано сучасні наукові підходи до інтеграції зелених насаджень у просторову організацію об'єктів HoReCa, зокрема в контексті біофільного дизайну, екосистемних послуг і формування безпечного, екологічно збалансованого середовища, орієнтованого на покращення самопочуття гостей. Обґрунтовано екологічні, соціальні та економічні переваги озеленення, серед яких поліпшення мікроклімату, зниження рівня шуму та забруднення повітря, підвищення психоемоційного комфорту відвідувачів, а також зростання привабливості та конкурентоспроможності закладів. Особливу увагу приділено ролі озеленення готельно-ресторанних комплексів, які розглядаються як складні інженерно-біологічні рішення, які поєднують архітектурні, ландшафтні, екологічні та експлуатаційні аспекти. Їх застосування дозволяє не лише підвищити естетичну привабливість об'єктів індустрії гостинності, а й оптимізувати мікрокліматичні показники середовища, зменшити антропогенне навантаження та підвищити екологічну стійкість просторів. Проаналізовано використання найбільш поширених і перспективних форм сучасного озеленення: вертикальні сади, зелені дахи, модульні системи озеленення та облаштування зелених двориків, садів, внутрішніх атріумів і рекреаційних зон. Впровадження системи озеленення в готельно-ресторанних комплексах слід розглядати як інтегрований процес, який потребує міждисциплінарного підходу за участю архітекторів, ландшафтних дизайнерів, екологів і фахівців з експлуатації будівель. Виявлено, що озеленення та біофільний дизайн як один з ключових трендів інноваційного розвитку закладів гостинності, відповідає зростанню попиту на екологічно орієнтовані послуги та природо-інтегровані антропогенні простори. При цьому природні елементи розглядаються як фактор підвищення комфорту міста та психологічного розвантаження гостей у просторі відпочинку.

Ключові слова: заклади гостинності, природоорієнтовані рішення, озеленення інтер'єрів та екстер'єрів

Boyko T. O. Greening of hotel and restaurant complexes as a tool for implementing the principles of sustainable development

The article considers the landscaping of hotel and restaurant complexes as an effective tool for implementing the principles of sustainable development and a component of environmentally friendly development of the hospitality industry. Modern scientific approaches to integrating green spaces into the spatial organization of HoReCa facilities are analysed, particularly in the context of biophilic design, ecosystem services, and the formation of a safe, ecologically balanced environment focused on improving the well-being of guests. The environmental, social, and economic benefits of greening are substantiated, including improvement of the microclimate, reduction of noise levels and air pollution, increased psycho-emotional comfort of visitors, and increased attractiveness and competitiveness of establishments. Special attention is paid to the role of greening of hotel and restaurant complexes, which is considered as complex engineering and biological solutions integrating architectural, landscape, environmental and operational aspects. Their application makes it possible not only to enhance the aesthetic attractiveness of hospitality industry facilities, but also to optimize environmental microclimatic parameters,

© Бойко Т. О., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

reduce anthropogenic pressure, and increase the ecological resilience of spaces. The use of the most widespread and promising forms of contemporary greening is analysed, including vertical gardens, green roofs, modular greening systems, as well as the arrangement of green courtyards, gardens, internal atriums, and recreational areas. The implementation of greening systems in hotel and restaurant complexes should be considered as an integrated process that requires an interdisciplinary approach involving architects, landscape designers, ecologists, and building maintenance specialists. It has been identified that greening and biophilic design, as one of the key trends in the innovative development of hospitality establishments, corresponds to the growing demand for environmentally oriented services and nature-integrated anthropogenic spaces. At the same time, natural elements are regarded as a factor enhancing comfort and providing psychological relief for guests withing recreation spaces.

Key words: *hospitality establishments, nature-based solutions, indoor greenery, outdoor greenery.*

Актуальність теми дослідження. Посилення екологічної відповідальності суспільства в поєднанні зі зростаючим дефіцитом природних ресурсів актуалізує необхідність інтеграції екологічно орієнтованих рішень у діяльність сфери гостинності. В умовах трансформації споживчих пріоритетів відвідувачі дедалі частіше обирають заклади, що забезпечують не лише високий рівень сервісу та комфорту, а й безпечне, екологічно збалансоване середовище, орієнтоване на покращення самопочуття та зниження стресового навантаження. Одним з ключових інструментів реалізації цих вимог є цілеспрямоване озеленення внутрішніх і зовнішніх просторів готельно-ресторанних комплексів, яке розглядається як складова екодизайну та сталого управління простором [1].

Використання рослинних елементів у структурі закладів HoReCa (Ho – Hotel, Re – Restaurant, Ca – Cafe (Catering)) виконує багатофункціональну роль, поєднуючи естетичні, екологічні та соціально-психологічні аспекти [2]. Озеленення сприяє покращенню мікроклімату приміщень за рахунок регуляції вологості повітря, зниження кількості пилу та концентрації шкідливих речовин, а також підвищенню якості повітря завдяки фотосинтезу та фітонцидній активності рослин [3]. Зелені насадження також знижують рівень шумового навантаження, створюють відчуття просторового комфорту та позитивно впливають на психоемоційний стан відвідувачів і персоналу.

Метою нашої роботи є обґрунтування ролі озеленення готельно-ресторанних комплексів як ефективного інструменту реалізації принципів сталого розвитку, а також визначення екологічних, соціальних та економічних ефектів впровадження природоорієнтованих рішень у закладах гостинності.

Об'єктом нашого дослідження є готельно-ресторанні комплекси як складові туристичної інфраструктури та елементи урбанізованого середовища.

Предметом нашого дослідження є просторові рішення та методи озеленення HoReCa, а також їх вплив на екологічну стійкість, комфортність середовища, привабливість закладів гостинності для споживачів і соціально-економічний розвиток територій.

В роботі ми висуваємо такі гіпотези:

Екологічна гіпотеза – інтеграція системи озеленення та елементів біофільного дизайну в готельно-ресторанних комплексах сприяє зниженню негативного впливу на довкілля, покращенню мікроклімату та підвищенню рівня екосистемних послуг в урбанізованому середовищі.

Соціальна гіпотеза – наявність якісно спроектованих зелених просторів у закладах гостинності позитивно впливає на психоемоційний стан відвідувачів, формує почуття безпеки та комфорту, а також підвищує рівень задоволеності послугами.

Економічна гіпотеза – впровадження природоорієнтованих рішень та озеленення сприяє підвищенню конкурентоспроможності готельно-ресторанних комплексів, збільшенню тривалості перебування гостей, що в довгостроковій перспективі забезпечує економічну доцільність таких інвестицій.

Загальна гіпотеза – озеленення закладів гостинності може розглядатись як інструмент інтеграції принципів сталого розвитку туризму та сталого розвитку територій, посилюючи екологічний імідж регіону та його інвестиційну привабливість.

Матеріали та методи дослідження. Матеріалами дослідження слугували наукові публікації у фахових вітчизняних [1–3, 6–11, 17] та міжнародних виданнях [13–16], аналітичні звіти міжнародних організацій у сфері сталого розвитку [4, 5], а також приклади практичного впровадження природоорієнтованих рішень у готельно-ресторанних комплексах. Власні спостереження проводились в готельно-ресторанних комплексах низки міст України: м. Кропивницький, м. Миколаїв, м. Одеса.

Відбір літературних джерел здійснювався за такими критеріями: тематична відповідність проблематиці озеленення, біофільного дизайну, екологічної модернізації закладів гостинності та сталого туризму; наявність кількісних або якісних оцінок екологічних, соціальних або економічних ефектів упровадження зелених рішень; часові межі обраних публікацій переважно 2015–2025 роки, що відповідає сучасному етапу розвитку концепції сталого розвитку та біофільного дизайну, якій до цього увага авторів майже не приділялась.

Окрему увагу приділено аналізу практичних кейсів упровадження зелених дахів, вертикального озеленення, внутрішніх садів та використання різних видів рослин у закладах гостинності, які розглядаються як інструменти зниження екологічного навантаження, підвищення адаптаційної спроможності будівель до кліматичних змін і формування позитивного екологічного іміджу закладів. Отримані результати узагальнювались для формування концептуальної моделі взаємозв'язку між рівнем інтеграції озеленення та досягненням екологічних, соціальних і економічних цілей сталого розвитку.

Наше дослідження має оглядово-аналітичний характер і не передбачає польових або експериментальних вимірювань, що відповідає поставленій меті теоретичного узагальнення сучасних підходів до озеленення у сфері гостинності.

Постановка проблеми. У контексті сучасних тенденцій біофільного дизайну, озеленення закладів гостинності розглядається як ефективний інструмент підвищення привабливості інтер'єрів і рекреаційної цінності готелів та ресторанів [6]. Формування зелених зон на терасах, у холах, зимових садах та на прилеглих територіях сприяє створенню гармонійного середовища, що підсилює ідентичність закладу та його емоційну привабливість для споживачів. Наявність озелених просторів дедалі частіше сприймається відвідувачами як маркер екологічної відповідальності та високої якості послуг. Аналіз наукових публікацій свідчить, що підходи до оцінювання впливу озеленення готельно-ресторанних комплексів суттєво різняться залежно від дослідницької парадигми. Низка авторів зосереджується переважно на екологічних ефектах, зокрема покращенні мікроклімату, зниженні теплового навантаження та підвищенні енергоефективності будівель [7]. Інші дослідники акцентують увагу на соціальних аспектах – впливі біофільного середовища на психоемоційний стан гостей, рівень задоволеності і формування лояльності [10, 13–16]. Водночас економічний вимір озеленення у більшості робіт розглядається фрагментарно – як похідний від підвищення якості середовища,

без комплексного врахування інвестиційних витрат та довгострокових фінансових вигод [1,17]. На відміну від таких підходів, у даному дослідженні озеленення розглядається як інтегрований інструмент, що одночасно формує екологічні, соціальні та економічні ефекти, які взаємно підсилюють один одного.

Індустрія гостинності, будучи складовою глобальної економіки, справляє відчутний вплив на навколишнє середовище через споживання енергетичних ресурсів [8,9] та формування відходів, через що проблеми охорони довкілля та раціонального природокористування набувають дедалі більшого значення [11]. За даними міжнародних галузевих досліджень [4, 5], впровадження елементів озеленення та біофільного дизайну готельно-ресторанних комплексів має вимірюваний економічний ефект. Зокрема, зелені дахи та фасади дозволяють зменшити витрати на кондиціонування приміщень у середньому на 10–30 %, а також знизити пікові теплові навантаження в літній період [4, 5]. У закладах із внутрішнім озелененням фіксується зростання часу перебування гостей і підвищення середнього чека на 5–15 %, що безпосередньо впливає на загальний дохід закладу.

З огляду на це, в останні десятиліття значно зросла увага науковців і практиків до інтеграції рослинних компонентів у архітектурні рішення готелів і ресторанів, що обумовлено не лише естетичними перевагами, а й прагненням закладів покращити конкурентоспроможність, механізми впливу та економічні показники [12]. За даними низки досліджень [13–16] встановлено, що залучення інвестицій в розвиток зеленої інфраструктури та біофільного дизайну в інтер'єрах та зовнішніх просторах об'єктів гостинності сприяє оптимізації експлуатаційних витрат за рахунок підвищення енергоефективності та зниження ресурсоспоживання, а також покращує економічні результати внаслідок збільшення рівня задоволеності гостей (рис. 1). Такий підхід дозволяє використовувати природні активи як конкретні фінансові показники через покращення клієнтського досвіду та оптимізацію ресурсів.

Запропонована нами теоретична модель (рис. 1) має концептуально-аналітичний характер і ґрунтується на синтезі результатів сучасних досліджень у сферу сталого розвитку, біофільного дизайну та економіки гостинності. Модель відображає причинно-наслідкові зв'язки між інвестиціями в озеленення, формуванням якісного середовища, змінами поведінки споживачів та досягненням економічних ефектів. Водночас слід зазначити, що представлена модель не претендує на емпіричну верифікацію в межах даного дослідження і може розглядатись як теоретична основа для подальших прикладних досліджень, спрямованих на кількісну оцінку ефективності озеленення готельно-ресторанних комплексів.

Згідно теоретичної моделі, озеленення закладів гостинності має системний вплив на реалізацію принципів сталого розвитку та формування моделей сталого туризму. Інтеграція озеленення підсилює конкурентні переваги даних об'єктів, дозволяючи позиціонувати готельно-ресторанні комплекси як екологічно відповідальні об'єкти, орієнтовані на сучасні запити ринку сталих подорожей. Їх розвиток сприяє зростанню інвестиційної привабливості території, формуванню позитивного туристичного бренду та залученню екосвідомих відвідувачів, що створює передумови для розвитку суміжних галузей та підвищення економічної стійкості регіону загалом.

Зростання популярності раціонального туристичного споживання з урахуванням екологічних та соціальних чинників зумовлює трансформацію підходів у сфері гостинності та формування екологічно відповідальних закладів гостинності [15–17]. В сучасних готелях, які впроваджують екологічні практики, часто

Рис. 1. Теоретична модель економічного впливу озеленення готельно-ресторанних комплексів

віддають перевагу функціональному озелененню, яке посідає провідне місце як найбільш візуально та функціонально відчутний елемент сталого розвитку. Таким чином, системне впровадження озеленення в готельно-ресторанних комплексах не лише відповідає сучасним екологічним викликам, а й виступає важливим чинником підвищення конкурентоспроможності, економічної ефективності та соціальної привабливості закладів індустрії гостинності.

Узагальнюючи результати аналізу, слід зазначити, що озеленення готельно-ресторанних комплексів доцільно розглядати не як допоміжний елемент дизайну, а як стратегічний інструмент реалізації принципів сталого розвитку. Поєднання екологічних, соціальних та економічних ефектів формує множинний вплив, який

підсилює конкурентні позиції закладів гостинності та сприяє сталому розвитку територій.

Аналітичне узагальнення результатів. Озеленення виступає однією з ключових складових естетичної та просторової організації внутрішнього середовища, суттєво впливаючи на характер інтер'єру та екстер'єру, його емоційне сприйняття та функціональну структуру [2, 18]. Використання рослинних елементів у готельно-ресторанних комплексах сприяє формуванню певного психологічного настрою, забезпечує візуальне та функціональне зонування простору, а також може виконувати роль виразного композиційного акценту, що підсилює індивідуальність та впізнаваність закладу. У сучасній практиці дизайну інтер'єрів озеленення дедалі частіше розглядається не як допоміжний декор, а як самостійний засіб художньо-просторової організації середовища.

Формування традицій озеленення приміщень закладів гостинності має глибоке культурно-історичне підґрунтя та пов'язане з прагненням людини до гармонізації штучно створеного простору з природними елементами [19]. У сучасних умовах озеленення таких об'єктів ґрунтується на аргументованих наукових принципах, які передбачають поєднання декоративних властивостей рослин з їх санітарно-гігієнічними, екологічними та біологічними функціями.

Науковий підхід до організації внутрішнього озеленення полягає у врахуванні екологічних вимог рослин до освітлення, вологості, температурного режиму та складу субстрату, а також їх біологічної сумісності в межах спільних композицій [20]. Методика розміщення рослин і формування художньо-декоративних груп базується на знанні еколого-географічних особливостей ботанічних видів [21], їх морфологічних характеристик та закономірностей сучасного фітодизайну. Вдале поєднання цих чинників дозволяє створювати стабільні, довговічні та візуально цілісні рослинні композиції.

Ефективність декоративного озеленення інтер'єрів готельно-ресторанних об'єктів досягається за умови комплексного врахування трьох взаємопов'язаних аспектів: науково обґрунтованого добору асортименту рослин, раціонального вибору місць їх розташування у просторі та належного рівня агротехнічного догляду. Недотримання хоча б одного з цих складових може призвести до зниження декоративності композицій і втрати їх функціонального потенціалу.

Подальший розвиток інтер'єрного та екстер'єрного озеленення закладів гостинності тісно пов'язаний із впровадженням інноваційних зелених технологій, що відповідають принципам сталого розвитку та екологічно орієнтованого проєктування. Сучасні системи озеленення розглядаються як складні інженерно-біологічні рішення, які поєднують архітектурні, ландшафтні, екологічні та експлуатаційні аспекти. Їх застосування дозволяє не лише підвищити естетичну привабливість об'єктів індустрії гостинності, а й оптимізувати мікрокліматичні показники середовища, зменшити антропогенне навантаження та підвищити екологічну стійкість будівель.

Однією з найбільш поширених і перспективних форм сучасного озеленення є вертикальні сади, або «зелені стіни», які ефективно використовують вертикальні поверхні будівель і внутрішніх приміщень. Такі системи дозволяють раціонально залучати обмежені просторові ресурси, що особливо актуально для міських готельно-ресторанних комплексів. Вертикальне озеленення сприяє створенню візуально виразних акцентів у структурі інтер'єру та фасадів без зайвих конструкцій. При цьому успішність функціонування зелених стін залежить від вдалого підбору рослин, типу конструкцій, систем автоматизованого поливу та освітлення. Частим прийомом стає використання зеленої стіни з логотипом комплексу.

Рослини зеленого фасаду можуть стати потужним фоном для логотипу або вивіски. В такому випадку зелена стіна посилює вплив та сприйняття вектору сталого розвитку, який заклад гостинності хоче донести.

Ще одним напрямом екологізації об'єктів індустрії гостинності є облаштування зелених дахів, які виконують як декоративну, так і природоохоронну функції. Зелені дахи сприяють зменшенню теплового навантаження на будівлю, підвищенню її енергоефективності та подовженню терміну експлуатації покрівельних матеріалів. Крім того, вони виконують роль додаткових рекреаційних зон, які можуть бути використані для організації відкритих терас, літніх ресторанів або зон відпочинку. У міському середовищі зелені дахи також відіграють роль у регулюванні водного балансу, зменшуючи поверхневий стік і сприяючи акумулюванню атмосферних опадів.

Перспективним рішенням у практиці озеленення готельно-ресторанних комплексів є застосування модульних систем озеленення, які характеризуються гнучкістю, мобільністю та можливістю адаптації до різних функціональних зон. Модульне озеленення дозволяє швидко трансформувати простір, забезпечувати сезонну змінність композицій і легко інтегрувати рослинні елементи в інтер'єр або екстер'єр без значних конструктивних втручань. Такі системи є особливо ефективними для зонування приміщень, організації тимчасових експозицій або створення зелених бар'єрів у місцях інтенсивного потоку відвідувачів.

Окрім вертикальних і модульних рішень, важливе значення мають комплексні ландшафтні підходи до озеленення прилеглих територій готельно-ресторанних комплексів (рис. 2). Формування зелених двориків, садів, патіо, внутрішніх атриумів і рекреаційних зон із використанням високодекоративних деревних та трав'янистих рослин сприяє підвищенню екосистемних послуг об'єкта, зокрема покращенню мікроклімату та створенню сприятливих умов для відпочинку. У таких просторах озеленення виступає ефективним чинником просторової ідентифікації закладу та формування позитивного емоційного досвіду гостей.

Рис. 2. Озеленення екстер'єру закладу гостинності (ресторан в парку культури та відпочинку Марка Твена, м. Одеса, 2025 р., автор фото Бойко Т. О.)

На основі узагальнення проєктних і експлуатаційних рішень, описаних у сучасній практиці, доцільно виділити три функціональні групи озеленення закладів HoReCa:

- декоративно-іміджеве озеленення (вертикальні сади, фітостіни, композиційні групи);
- мікрокліматично-адаптивне озеленення (зелені дахи, фасадні системи, внутрішні атріуми);
- рекреаційно-просторове озеленення (пагіо, сади, тераси, зелені дворики).

Кожна з наведених груп має різний ступінь впливу на екологічні, соціальні та економічні показники функціонування закладу. Якщо перша група переважно формує естетичну привабливість і брендову ідентичність, то друга забезпечує зниження теплових навантажень і покращення мікроклімату, а третя – безпосередньо підвищує рекреаційну цінність об'єкта та привабливість для споживачів.

Порівняльний аналіз функціональних груп озеленення свідчить, що максимальний інтегральний ефект досягається за умови поєднання щонайменше двох типів рішень у межах одного об'єкта. Так, поєднання зелених дахів із внутрішніми фітостінами забезпечує як енергоефективний, так і психологічний ефект, тоді як використання лише декоративних рослинних елементів обмежує вплив озеленення переважно іміджевою складовою. Отже, ефективність озеленення визначається не стільки кількістю рослинних елементів, скільки рівнем їх інтеграції у просторову та функціональну структуру будівлі, що підтверджує доцільність комплексного підходу до проєктування зелених систем у закладах гостинності.

Таким чином, результати аналітичного узагальнення свідчать, що найбільший практичний ефект озеленення готельно-ресторанних комплексів досягається за умови комплексного поєднання архітектурних, ландшафтних та інженерних рішень, орієнтованих на формування сприятливого мікроклімату, просторової ідентифікації закладу та підвищення рекреаційної цінності середовища. Саме інтегрований характер озеленення забезпечує його роль як інструмент реалізації принципів сталого розвитку в сфері гостинності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У результаті проведення аналітичного узагальнення встановлено, що озеленення готельно-ресторанних комплексів доцільно розглядати не як окремий елемент дизайну, а як багаторівневу систему просторових, екологічних та економічних рішень, інтегрованих у загальну структуру об'єкта. Підтверджено концептуальну модель взаємозв'язку між інвестиціями в озеленення, формуванням якісного середовища, змінами поведінки гостей та досягненням економічних ефектів, що дозволяє розглядати зелені системи як інструмент реалізації принципів сталого розвитку у сфері гостинності. Визначено ключові умови ефективності озеленення, до яких належать науково обґрунтований добір асортименту рослин з урахуванням екологічних чинників середовища, інтеграція зелених елементів у функціональне зонування простору та забезпечення належного рівня експлуатації. Нами систематизовано основні функціональні групи озеленення закладів гостинності: декоративно-іміджеве, мікрокліматично-адаптивне та рекреаційно-просторове, які відрізняються за механізмами впливу на комфортність середовища, енергоефективність будівель і поведінку споживачів. Обґрунтовано доцільність комплексного поєднання різних типів зелених рішень, оскільки поєднання внутрішнього озеленення з зеленими дахами або рекреаційними просторами забезпечує вищий інтегральний ефект порівняно з використанням лише декоративних рослинних елементів. Показано економічну доцільність озеленення як довгострокової інвестиції, що реалізується

через зниження витрат на експлуатацію, підвищення привабливості закладу для споживачів та формування конкурентних переваг на ринку туристичних послуг.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з емпіричною перевіркою запропонованої теоретичної моделі на основі польових обстежень конкретних готельно-ресторанних об'єктів, проведенням соціологічних опитувань відвідувачів і персоналу, а також розрахунком економічної ефективності різних типів озеленення з урахуванням кліматичних і регіональних особливостей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Новак У. П. Екологізація готельного бізнесу: Особливості сучасних тенденцій. Український економічний часопис. 2024. (7). 57–64. <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2024-7-9>
2. Лаврись В. Ю., Котовська Ю. С. Озеленення інтер'єру як невід'ємна частина дизайну сучасних готельно-ресторанних комплексів. Таврійський науковий вісник. Вип. 127. 2022. 79–81. <https://doi.org/10.32851/2226-0099.2022.127.10>
3. Бойко Т. О., Бойко П. М. Озеленення курортних міст півдня України у пов'язаному відновленні регіону в контексті сталого розвитку. Таврійський науковий вісник. № 141. 2025. 187–194. <https://doi.org/10.32782/2226-0099.2024.141.2.25>
4. Green Lodging Trends Report <https://surl.li/avqmbv> (дата звернення 20.01.2025).
5. Sustainability Business Reports / HN Hotel Group <https://surl.li/loczck> (дата звернення 20.01.2025).
6. Раньків Н., Бик В. Екологізація готельно-ресторанної сфери в контексті сталого розвитку туризму в Україні. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2023. 316(2). 146–156. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-316-2-23>
7. Грицина А. В., Твердохліб В. А., Шаран Л. А., Бондар Н. П., Пушка О. Перспективи напрями екологізації вітчизняних готельних підприємств. Інновації та технології у сфері послуг і харчування. 2025. 1 (15), 45–50. [https://doi.org/10.32782/2708-4949.1\(15\).2025.8](https://doi.org/10.32782/2708-4949.1(15).2025.8)
8. Алещенко Л. Теоретичні та методологічні аспекти використання стратегічних інструментів ефективного розвитку суб'єктів туристичного бізнесу. Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка, 2023. (16). 185–191. <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.16.24>
9. Грановська В. Г., Алещенко Л. О. Формування моделі стратегічної стійкості підприємств туристичного бізнесу в умовах воєнного стану в Україні. Ефективна економіка. 2024. № 5. <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.5.15> (дата звернення 05.01.2026)
10. Карачевцева А. А. Екодизайн як засіб підвищення привабливості готельно-ресторанного простору. Ресурсозберігаючі технології легкої, текстильної і харчової промисловості: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених та студентів, 20 листопада 2025 р. – Хмельницький: ХНУ, 2025. 187–188.
11. Бойко Т. О., Бойко П. М. Екосистемні послуги зелених насаджень – основа формування екологічної компоненти сталого розвитку урболандшафтів. Таврійський науковий вісник. № 145. 2025. 325–331. <https://doi.org/10.32782/2226-0099.2025.145.1.37>
12. Стратегія сталого розвитку туризму: навчальний посібник. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2020. 257 с.
13. Bramwell B. Theoretical activity in sustainable tourism research. *Annals of Tourism Research*. 2015. № 54. 204–218. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2015.07.005>
14. Song C., Ali, F., Cobanoglu C., Nanu L., Lee S. H. J. The effect of biophilic design on customer's subjective well-being in the hotel lobbies. *Journal of Hospitality and Tourism Management*. 2022. 52. 264–274. <https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2022.07.008>

15. Elshaer I. A., Azazz A. M. S., Zayed M. A., Ameen F. A., Fayyad S. Environmental Design Innovation in Hospitality: A Sustainable Framework for Evaluating Biophilic Interiors in Rooftop Restaurants. *Buildings*. 2025. 15(19). 3474. <https://doi.org/10.3390/buildings15193474>
16. Elshaer I. A., Azazz A. M. S., Fayyad S., Mohammad A. A. A. Quality of Hotel Biophilic Design and Its Impact on Guest Well-Being, Perceived Value, and Patronage Intentions: The Moderating Role of Guest Delight. *Tourism and Hospitality*. 2025. 6(4). 212. <https://doi.org/10.3390/tourhosp6040212>
17. Каленська В. П., Любченко В. В. Зелений готельний бізнес: екологічна відповідальність. *Індустрія туризму і гостинності в Центральній та Східній Європі*. 2023. № 30–37. <https://doi.org/10.32782/tourismhospsee-9-4>
18. Омелянова В. Ю., Котовська Ю. С. Особливості озеленення офісних приміщень. *Наукові читання імені В. М. Виноградова: Матеріали II-ої Всеукр. науково-практ. конф. здобувачів вищ. освіти та молодих уч., м. Херсон, 20–21 трав. 2020 р. Херсон, 2020. 32–34.*
19. *Основи дизайну інтер'єру: навч. посіб. / О. Олійник та ін. Київ : НАУ, 2011. 228 с.*
20. Мотузна О. Є., Бойко Т. О., Міхнова А. В. Екологічні критерії добору рослин для озеленення зимових садів. VIII Міжнародна науково-практична конференція «Екологічний стан навколишнього середовища та раціональне природокористування в контексті сталого розвитку». 30–31 жовтня 2025 року. 2025. 100–103.
21. Бойко Т. О., Дементьева О. І., Бойко П. М., Котовська Ю. С., Теленга, К. О. Досвід використання *Trachycarpus fortunei* (Hook.) H. Wendl. в озелененні ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет». *Do desenvolvimento mundial como resultado de realizações em ciência e investigação científica: Coleção de trabalhos científicos «ΛΟΓΟΣ» com materiais da conferência científico-prática internacional (Vol. 1), 9 de outubro de 2020. Lisboa, Portugal: Plataforma Científica Europeia. 2020. 102–106.*

Дата першого надходження статті до видання: 30.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 13.04.2026